

**A MAB Szakbizottság 2024. évi rendes ülésének emlékeztetője
(Agrárminisztérium, 2024. október 31.)**

Az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottságról szóló 299/2021. (VI. 1.) Korm. rend. 8. § (3) bekezdése alapján megtartotta az éves rendes ülését.

Részvevők:

Érdiné dr. Szekeres Rozália, Dr. Magyar Gábor, Bende Zsolt, Fersch Attila, Göri Szilvia, Hajdu-Kriston Krisztina, Kapocsi István, Dr. Kézdy Pál, Koczka Krisztina, Dr. Kurali Anikó, Lingauer János, Novák Adrián, Parrag Tibor, Sipos Katalin, Szabó Csilla, Dr. Tardy János, Ugró Sándor, Veress Balázs, Závoczky Szabolcs, dr. Láng Péter

Előzetesen kimentésüket kérték, illetve helyettesítésükről gondoskodtak:

Dr. Rácz András, Balczó Bertalan, Dr. Báldi András, Dr. Csépanyi Péter, Fűri András, Kopek Annamária, Kulcsárné Roth Matthaea, Medgyesi Gergely Árpád, Dr. Réthelyi Miklós, Dr. Soós Gábor, Dr. Szanyi Szabolcs, Dr. Török Katalin

Az ülés napirendi pontjai

- Bende Zsolt igazgató (BfNPI): Beszámoló a Mura-Dráva-Duna Határon Átnyúló Bioszféra-rezervátum 2024. évi, Eszéken tartott bizottsági üléséről és munkacsoport megbeszéléseiről;
- Dr. Kurali Anikó természetmegőrzési szakreferens (FHNPI): Rövid összefoglaló a Fertő-tó Bioszféra-rezervátumot érintő jelentéstételi eljárásról (Process of Excellence) az UNESCO kiegészítő észrevételei és az azokra adott válaszok alapján;
- Dr. Göri Szilvia Tünde természetvédelmi koordinátor, tanszékvezető (HNPI): Tájékoztató a Hortobágy Bioszféra-rezervátumot érintő jelentéstételi eljárásról (Process of Excellence) az UNESCO kiegészítő észrevételei és az azokra adott válaszok alapján;
- Dr. Kézdy Pál tájegységvezető helyettes (DINPI): Beszámoló a Pilisi Bioszféra-rezervátum bővítéséről, valamint a 2024. évi EUROMAB konferenciáról;
- Parrag Tibor osztályvezető (DDNPI): Beszámoló a Mura-Dráva-Duna Ötoldalú Bioszféra-rezervátum elmúlt évi munkájáról és a „LIFE RESTORE for MDD” projekt előrehaladásáról.
- Dr. Kézdy Pál tájegységvezető helyettes (DINPI): Beszámoló a szlovák-magyar pályázatról, és a Pilisi Bioszféra-rezervátumban folyó aktuális projektekről;
- Szabó Csilla osztályvezető (PPRT): Tájékoztató a szlovák-magyar pályázatban, az integrált erdőgazdálkodás pilot keretében vállalt feladatok előrehaladásáról;
- Fersch Attila osztályvezető (FHNPI): Tájékoztató a Fertő-tó Bioszféra-rezervátummal kapcsolatos aktualitásokról, és a szlovák-magyar pályázatban történő részvételről;
- Novák Adrián osztályvezető (DINPI): Tájékoztató a Pilisi Bioszféra-rezervátumot érintő aktív fajvédelmi programokról (vadmacska védelmi program, kétéltű- és hullóvédelmi program, hegyi tarsóka védelme).

A felszólalók által tartott beszámolók összefoglalt formában:

1.) A Mura-Dráva-Duna Határon Átnyúló Bioszféra-rezervátummal (TBRMDD) kapcsolatos események

A TBRMDD Irányító Bizottsága a 2024. októberében Eszéken tartott éves rendes ülésén új területek megvásárlását tűzte ki célul a fejlesztések megvalósításához. A BfNPI ezzel kapcsolatban további, elsősorban mezőgazdasági területek melletti területek megvásárlását, és helyi önkormányzatok bevonását tervezi a TBRMDD bővítése érdekében.

Az ülésen megemlézték, hogy a magyar közbeszerzési eljárás más országokhoz képest hosszadalmas, ami a TBRMDD feladatok végrehajtásának idejére rossz hatással van. Az osztrák és szlovén partner részéről továbbá felmerült az igény egy olyan végrehajtó testület felállításának szükségességére, amely kisebb létszámmal, és gyorsabb kommunikációval tudná intézni a TBRMDD ötoldalú döntést igénylő mindennapi ügyeit. Ez azonban az SC keretein kívüli, további egyeztetést igényel a partnerországok képviselői közt. A SC ülést követték a tapasztalatok megosztását szolgáló workshopok. Ennek részleteiről külön beszámoló készül a TBRMDD honlapján.

A DDNPI és a BfNPI egyik legfontosabb, legnagyobb formátumú projektje a TBRMDD által 2023. október 1-én elkezdett, 5 év időtartamú LIFE RESTORE for MDD projekt. Teljes költségvetés: 20,024,000 euró. Az EU társfinanszírozás 67%. A megvalósításban 4 horvát, 3 magyar, 3 szlovén, 2 osztrák, és 1 szerb ún. „konzorciumi” partner vesz részt. A projekt kiemelt céljai:

- az üledék-mobilizáció természetes folyamatainak (966.000 m³), és az ártéri erdők szerkezetének és funkcióinak (336 ha) helyreállítása;
- a folyók és árterek közötti összeköttetésnek és dinamikának (1918 ha), és az ártéri erdők élőhelyszerkezetének (32 ha) fejlesztése;
- határokon átnyúló revitalizációs terv.

A beavatkozások előtt sor kerülne a biológiai alapállapot felmérések elvégzésére (élőhelyterképezés, védett növényfajok pontterképezése, cönológiai felvételezés, kételtűek és hullók állomány felvételezése, stb.), és EVD készítésére. A részfolyamatok elvégzése után pedig biztosítva lesz a folyamatos monitoring a hatások nyomonkövetése érdekében.

A projekt fontos része még a figyelemfelhívás a Natura 2000 területek jelentőségére (1.000.000 internetes látogatottság, 22.535 résztvevő az eseményeken; 3 folyószakaszon végrehajtott integratív intézkedések) rendezvényeken, iskolákban, óvodákban, pl. az MDD Bioszféra Rezervátum Napon (Pécs, 2024, április 20) 4 projekt partner vett részt (WWF AT, WWF HU, JU VP, BfNPI). Különböző ismeretterjesztési célt szolgáló rendezvények, versenyek a fiataloknak, illetve Pintér kerti séta, Mecsek kiállítás, TBRMDD és 13 szervezet részletes bemutatása mindenki számára.

Vízügyi szempontból megemlítendő, hogy az eszéki megbeszélésen a szerb partner kiemelte, hogy a magyarországi árvízi erdők és holtágak miatt Szerbiában alig volt érezhető az elmúlt egy év három legnagyobb árvízének hatása (2023 december – 2024 január, 2024 június, és 2024 szeptember). A Murán pedig nem volt sem ár, sem havária.

Megemlítendő még a LIFE Wildisland project (Duna hullámtér), melynek keretében sor került kísérleti erdőfelújításra a Debrina zátonyon, puhafás, illetve keményfás ligeterdő felújítására, illetve itt is kiemelt cél az inváziós fásszárúak kontrollja.

2.) A HNPI és az FHNPI beszámolója az UNESCO MAB Titkárság részére megküldött 10 éves jelentésekről (Process of Excellence)

A PoE lényege, hogy a MAB Titkárság 10 évente jelentéstételre hívja fel az éppen soros BR-okat, melynek során egy megadott kérdéssor figyelembevételével – az alapvető adatok, jellemzők megadását követően – részletezni kell a 10 év alatt bekövetkezett változásokat, igazolva, hogy az adott BR továbbra is jogosult ezen UNESCO címre.

A jelentéseket a Titkárság után megvizsgálja a MAB Advisory Committee is (MAB AC), majd a MAB International Coordinating Committee (MAB ICC) közgyűlése dönt annak jóváhagyásáról.

Tavaly szeptemberben 30 napos határidővel az FHNPI-t és a HNPI-t kötelezték jelentéstételre. Mindkét NPI határidőre elkészült a jelentéssel, melyek a MAB MNB-n keresztül megküldésre kerültek a Titkárság részére. A Titkárság részéről mindössze apróbb javaslatok érkeztek vissza, melyek mindkét NPI esetében a BR kezelésében résztvevő egyéb szervezetekre, személyekre kérdeztek rá, azonban ez az FHNPI-nél már eleve szerepelt a jelentésben, így ezt mindössze meg kellett ismételni, a HNPI-nél pedig csak egy szűk kört érint, mivel ott a BR 93%-ban állami tulajdonban és kezelésben van.

Ezen kívül a MAB Titkárság még információkat kért az FHNPI-től a 3 zóna felépítésével kapcsolatban, mivel egyes magterületek határán nincs a magterület és az átmeneti terület közt puffer terület. Válaszában leírta az FHNPI, hogy a terület beosztása az eredeti jelölés, és annak UNESCO általi elfogadását követően nem változott. Ott is részletesen kifejtésre került, hogy a partmenti, illetve utak és már kialakult települések melletti magterületek esetében értelemszerűen nem volt lehetőség puffert terület kijelölésére.

Mindkét BR-nál rákérdezett a MAB Titkárság arra, hogy nem terveznek-e bizonyos területeken hármas védettség iránti jelölést küldeni az UNESCO részére. Azaz olyan területet jelölni, amely egyszerre kaphatna Ramsari, BR, és világörökség jelölést. A két BR megvizsgálta ennek lehetőségét, azonban jelenleg nincs olyan terület, amely egyszerre megfelelné mindhárom jelölési feltételnek.

Mindkét BR megemlítette ugyanakkor, hogy aránytalanul rövid volt a 10 évet felölelő jelentés elkészítésére megadott 30 nap, valamint az, hogy ennek időpontját a Titkárság mindössze néhány nappal korábban közölte. A MAB MNB e problémákat jelezni fogja a MAB Titkárság felé.

Tekintettel arra, hogy a MAB AC kérdéseinek megválaszolását követően további kérdések nem érkeztek a jelentéstétellel érintett NPI-khoz, valamint arra, hogy a MAB ICC éves ülése már a nyár folyamán lezajlott, vélelmezhető, hogy a jelentéseket a MAB ICC elfogadta.

3.) A DINPI Pilisi BR bővítési terve, a DINPI, a Pilisi Parkerdő Zrt. és az FHNPI beszámolója a szlovák-magyar projektről, valamint a DINPI fajvédelmi projektjei:

A DINPI 2016 óta folyamatosan dolgozik a PBR területének bővítésén, újabb helyi önkormányzatok, és helyi vállalkozók, civil szervezetek bevonásával a MAB céljainak hatékonyabb elérése érdekében. A 2017-ben a MAB Titkárságnak küldött 10 éves jelentésben a DINPI már ismertette a bővítési tervet, mely elfogadásra került. Az elmúlt időszakban

megtörtént e területek pontosabb kiigazítása, illetve egyes esetekben a szükséges további bővítés is. Jelképes vonatkozású, de jelenleg már minden „Pilis” előtaggal rendelkező település része lett a PBR-nek, aminek eredményeképpen most már 21 település tartozik a PBR-hez. Minden országos jelentőségű védett terület, vagy érintett nem védett Natura 2000 terület bekerült a puffer zónába, és a cél az, hogy a soron következő 10 éves jelentésben a PBR már e területekkel növelt módon kapjon jóváhagyást az UNESCO MAB ICC-től.

Fontos kiemelni a magyar-szlovák projektet, melynek célja a határ menti BR-ok szerepének növelése a biodiverzitás megőrzésében a helyi közösségek bevonásával és a természeti alapú megoldásokban rejlő lehetőségek kiaknázásával, közösségi alapú szervezeti és működési keretekkel, kezelési tervekkel. Az együttműködés területei: BR-ok stratégiai tervezése, természetyszerű erdőgazdálkodás és természetvédelmi erdőkezelés, veszélyeztetett fajok védelme, inváziós fajok visszaszorítása, környezettudatosság növelése, helyi lakosság bevonása, ismeretterjesztés, nemzeti parki szintű tapasztalatcsere. A projekt teljes költségvetése 1.039.709 EUR, időtartama 30 hónap. A projekt résztvevői: PBR (ezen belül: Pilisborosjenői Önkormányzat /vezető partner/, DINPI /partner/, PPZRT. /partner/, Fertő-tavi BR (ezen belül: FHNPI /partner/, Poljanai BR, Náš región Podpoľanie civil szervezet /partner/, Vígľaš község Önkormányzata /partner/), Aggteleki BR (ANPI /nem támogatott partner/), Szlovák-karszt BR (ezen belül: Szlovák-karszt NPI /nem támogatott partner/).

Ami a természetvédelmi erdőkezelést illeti, ebben fontos szerepet játszik a PPZRT és a DINPI közösen megvalósításra kerülő integrált erdőgazdálkodás fejlesztése a PBR területén (Pilisborosjenőn), közösségi alapú állandó erdő kialakításával. Ennek célja az ökológiai sokféleség fenntartása, javítása és a gazdálkodás hatékonyabbá tétele. A több, kisebb terület védelme, termelésből való kihagyása jóval nagyobb biodiverzitást eredményez, mint egy ugyanakkora területű, de passzívan védett „erdőrezervátum”. A fenntartható erdőgazdálkodásban a PPZRT fontosnak tartja mindenekelőtt az ún. „Lépőkő”-konceptió követését. Ez alapján a rezervátumok 5-300 hektár léptékben biztosítanak nagyobb kiterjedésű háborítatlan területeket, majd ezen belül a kéméleti területek a kezelt állományokon belül kisebb területek gazdálkodásból való kivonását jelentik (kb. 500-2000 m²), illetve habitat-fák, és holtfák biztosítanak helyet az élővilág különböző igényeinek megfelelően.

Az ülésen ismertetésre kerültek a DINPI kiemelt fajmegőrzési tervei, mint például a hegyi tarsóka (*Thlaspi montanum*) védelme, melynek egyetlen ismert hazai előfordulása a pilisborosjenői Fehér-hegyen található. Leírásakor, az 1930-as években, az élőhelye zárt dolomitsziklagyep volt, azonban az 1940-es évektől induló kopárfásítás miatt lecsökkent az előfordulásuk ('90-es évek elején 2200 tő, 2022-ben már csak 82 tő volt jelen a területen), azaz jelenleg a kipusztulás szélén áll. 2007 és 2009 között a DINPI és a PPZrt. 40%-ban bontotta meg a fekete fenyő állományt, és eróziófogó gátakat létesítettek a maradék dolomit sziklagyepfoltok körül. Ezek a beavatkozások sikeresnek tekinthetők abból a szempontból, hogy a *Thlaspi montanum* jelenleg már csak a megritkított fenyőállományok alatt fordul elő. A kétéltűvédelem érdekében a DINPI önkéntesekkel vászon molinókat telepített az autótutak mentén, melyek közül egyeseken megtalálhatóak voltak a helyi jellegzetes élővilág egyedeinek képei ismeretterjesztő célból. Kiemelten foglalkozott a PBR a vadmacskák monitorozásával, és elhullott egyedeinek vizsgálatával, melyek célja a kutatáson (pl. hibridizáció a házimacskával) és adatgyűjtésen kívül (egyedek száma, élőhelyeik elhelyezkedése), az ismeretterjesztés és kommunikáció.

A BR-ok kezelőinek tapasztalat megosztásáról szóló, kétévente megrendezésre kerülő EUROMAB konferenciára idén a németországi Elba-menti BR területe mellett lévő Wittenberg városában került sor június 3-7. közt. Az eseményen magyar részről kizárólag a PBR kezelői

vettek részt, és kiemelték, hogy a különösen a hasonló tulajdonságokkal rendelkező BR-ok képviselőinek részvétele miatt (pl. PBR – Wienerwald BR, vagy TBR MDD - Elba-menti BR) számos, a hazai gyakorlatban még nem kellően kidolgozott megoldással kapcsolatban is hasznos tapasztalatokra tettek szert a területek kezelése, a civilek és helyiek bevonása, illetve a pályázatokra történő felkészülések területén. Továbbá BR-okkal kapcsolatban különböző workshopokon vettek részt a DINPI munkatársai:

- Klímaváltozás oktatás a bioszféra iskolákban és óvodákban (Németország) - Konkrét oktatási módszerek bemutatása
- Tudományos kutatás a fenntartható turizmus szolgálatában a BR-okban (Kanada) - Német látogatottság-felmérési módszertan és egy kanadai esettanulmány bemutatása
- A folyók és ártéri erdők helyreállítása az UNESCO határon átnyúló BR-aiban (Ausztria). A két évenként megrendezésre kerülő konferencia következő, 2026-os helyszíne a kanadai Vancouver és az attól nyugatra elhelyezkedő Arrowsmith hegyvidéki BR lesz.

4.) Az FHNPI éves beszámolója

Az FHNPI kiemelte, hogy a térségi közelség, és az együttműködés számos formája miatt a DINPI PBR-ben végzett munkáját tekintik példának a BR-uk kezelése során, különösen a helyi önkormányzatokkal, helyi lakosokkal és vállalkozókkal, civil szervezetekkel, valamint állami szervekkel (pl. erdészeti vállalatok) való közös munka eredményei miatt.

Az FHNPI rendszeres megbeszéléseket tart az állami szektor más képviselőivel annak érdekében, hogy egy közös szemlélet kialakításával hatékonyabb probléma-megoldásokat érjen el a mindennapi ügyvitelben.

Fontos projekt az FHNPI éves munkatervében a Kistóalmi láprét, illetve a Szárhalmi erdő rehabilitációja, mely egy jelenleg is folyamatban lévő projekt.

Az FHNPI külön kiemelte a nyári kiszáradás elleni intézkedések mielőbbi megtervezését és végrehajtását.

Az FHNPI örömmel számolt be a Rákosi vipera LIFE projekten belüli eredményes betelepítéséről a FHNPI területére.

Végül megemlítsük, hogy a tárgyidőszakban számos kezdeményezést tett az FHNPI annak érdekében, hogy 2026-ban megszervezzék egy nyári BR egyetemet szlovák együttműködés keretében.

MAB Bizottság tagjai egyhangúlag elfogadták a nemzeti park igazgatóságok beszámolóit és jelentéseit.

Összeállította: Érdiné dr. Szekeres Rozália, és dr. Láng Péter

Budapest, 2024-11-29.